

Torsten Kolind, Karen Elmeland

PREVENTIVA ALI UŽITEK

RAZLIČNA DISKURZA O OPIJANJU Z ALKOHOLOM

Raziskovanje povezave med uživanjem alkohola in zabavo med mladimi v Evropi je v zadnjih letih vse bolj v ospredju ne le v medijih, temveč tudi v akademskih krogih (Beccaria, Sande 2003, Maunu, Millar 2005, Järvinen, Room 2007). Vzrok za povečano zanimanje lahko delno pripišemo stalni vseevropski raziskavi, ki poteka že od leta 1995 in preučuje mladostniške navade pitja alkohola, ter vse večjemu zanimanju za pojav čezmernega opijanja z alkoholom (Hibell *et al.* 1997, Plant, Plant 2006). Poleg tega so v Evropi začeli izvajati prodornejše preventivne programe, ki temeljijo na splošnem ozaveščanju (Elmeland, Villumsen 2007). Ti se vse bolj usmerjajo k spoštovanju zakonov in zakonskih ureditev ter so v skladu s splošnimi zdravstvenimi predpostavkami (Henderson, Petersen 2002) in strategijami omejevanja škode pri uporabnikih (Coleman, Cater 2007, Jørgensen *et al.* 2007). V tem splošnem kontekstu preučujemo, kar smo opredelili kot obstoj vzporednih diskurzov o reševanju problematike alkohola na Danskem. Na eni strani obstaja javnozdravstveni diskurz, ki na splošen in abstrakten način ocenjuje zdravje prebivalstva glede na zdravstveno stanje telesa posameznika. Z drugim, laičnim diskurzom, ki je vpet v praktične in pragmatične pobude, ki temeljijo na omejevanju škode, pa se starši odzivajo na vsakodnevne konkretne težave svojih otrok, pri tem pa je v ospredju predvsem družabnost mladih.

UVOD

Od leta 1990 v javnih preventivnih programih na Danskem starši vse bolj prevzemajo

vlogo akterjev, ki v primeru najstniškega problematičnega uživanja alkohola prevzemajo temeljno odgovornost. Starši morajo določiti jasna pravila in prepovedi glede uživanja alkohola mladostnikov, zato jih v osnovnih in nižjih razredih srednje šole na primer pozivajo, naj sklenejo »dogovor s starši«. To je nekakšna pogodba, v kateri starši določijo starost, ki je primerna za prvi stik z alkoholom, količino in vrsto alkohola, ki jo smejo mladostniki popiti, in socialni kontekst, v katerem je alkohol dovoljen. Na prvi pogled se zdi, da so danski starši z veseljem sprejeli vlogo primarnih preventivnih akterjev. V osnovnih šolah in nižjih razredih srednje šole, kjer so tudi starši poučeni o škodljivih posledicah alkohola, so zato takšni dogovori s starši že precej pogosti. Starši so bili tudi pobudniki pristopa, ki se še bolj usmerja k zmanjševanju škode pri pitju alkohola – lotili so se spodbujanja prirejanja zabav za mladostnike (stare od 14 do 18 let), na katerih je pitje alkoholnih pijač dovoljeno. Prevzeli so tudi vlogo pomočnikov mladih ob posebnih priložnostih, pri katerih je opijanje z alkoholom pogosto, kot so zabave ob koncu šolskega leta ali zasebne zabave. Čeprav se zdi, da sta takšna pristopa protislovna in da je vsak namenjen posebni skupini staršev, ki ima svoje vrednostne sisteme, gre v resnici za iste starše, ki se zavedajo nevarnih posledic uživanja alkohola in podpirajo priporočila o uživanju alkohola, ki prihajajo iz javnih zdravstvenih ustanov, ko pa so v vsakodnevem življenju s svojimi najstniki, razmišljajo in delujejo nekoliko drugače. Članek prikaže, kako se lahko starši, ki so očitno dokaj neproblematični, udeležujejo

obeh različnih diskurzov o alkoholu, pri katerih si cilji in načini delovanja nasprotujejo. Prvi izhaja iz smernic javnega zdravja, drugi pa je usmerjen k vsakdanji praksi.

METODA

Članek temelji na študijah opazovanja desetih zabav za mladostnike, ki so jih organizirali starši, na osmih delno strukturiranih, kvalitativnih intervjujih s predstavniki organizacijskih odborov, ki prirejajo zabave za mladostnike, na kvalitativni študiji internetnih strani različnih danskih družb, ki organizirajo zabave, in na šestih delno strukturiranih intervjujih s ciljnimi skupinami najstnikov, ki so se udeležili zabav. Vsi podatki so bili obdelani v programu Nvivo in na podlagi njih smo prišli do več ugotovitev.

JAVNOZDRAVSTVENI DISKURZ – OD SPLOŠNEGA OZAVEŠČANJA DO KREPITVE MOČI STARŠEV

Na Danskem že dolgo prevladuje mnenje, da sta informiranje in splošno ozaveščanje po-glavitna načina, na katera je mogoče zmanjšati škodljive posledice rabe alkohola. Že leta 1907 je bilo v poročilu Danskega odbora za spodbujanje treznosti moč zaslediti, da bi s splošnim ozaveščanjem o naravi alkohola najučinkoviteje dosegli višjo stopnjo splošne treznosti (Elmeland 1996). Leta 1937 je bilo tudi zakonsko določeno, da morajo otroke v osnovnih in srednjih šolah poučiti o vplivih alkohola (Thorsen 1993). Kljub znanemu dejstvu, da so prav mladostniki tisti ciljna skupina splošnega izobraževanja, so šele v sedemdesetih letih v javnih in političnih razpravah opozorili na potrebo, da se posebna skrb posveti neodvisni obravnavi problematike uživanja alkohola pri mladih. V tem obdobju so danski mladostniki postali precej premožna skupina potrošnikov z vse več prostega časa, ki so ga vse raje preživljali ob pitju alkohola in na zabavah. Ker je bila starostna omejitev uživanja alkohola 18 let in na javnih mestih mladostniki niso mogli zakonito dobiti alkohola, se je pojavil problem pouličnega opijanja mladih.

Kljub temu so šele sredi devetdesetih v javnosti začeli resno razpravljati o navadah uživanja alkohola pri danskih mladostnikih. Ob pregledu izsledkov raziskave ESPAD (evropska raziskava o uživanju alkohola in drugih drog med najstniki) iz leta 1995 (Hibell *et al.* 1997) je postalo jasno, da je uživanje alkohola danskih mladostnikov visoko nad evropskim povprečjem: v zadnjem letu jih je alkohol uživalo 96 odstotkov, evropsko povprečje pa je 83 odstotkov. V 86 odstotkih primerov je bilo pitje alkohola povezano s popivanjem; evropsko povprečje se giblje okoli 52 odstotkov. Poleg tega so danski mladostniki izjavili, da so doživeli veliko težav, povezanih z uživanjem alkohola, kot so osebni problemi, težave v medosebnih odnosih in na področju spolnosti ter prestopništvo.

V tem času je postalo jasno, da tradicionalna danska strategija splošnega izobraževanja ni dovolj in da bi morali storiti še kaj več. Eden izmed ukrepov je bil, da so leta 1998 določili najnižjo dovoljeno starost za nakup alkohola, in sicer 15 let (leta 2004 je bila povišana na starost 16 let). Poleg tega so se v poznih devetdesetih letih vsakoletne kampanje danskega Ministrstva za zdravje o alkoholu začele vse bolj ukvarjati z mladostniškim uživanjem alkohola. V njih so jasno sporočili, da naj bo mlajšim od 15 let uživanje alkohola popolnoma prepovedano, najstniki, starejši od 15 let, pa da ga lahko uživajo le zelo zmerno, in sicer največ 5 enot na teden (12 gramov alkohola). V skladu s temi določili in z novo zdravstveno strategijo so starši prvič postali predmet političnega zanimanja kot pomembni akterji preventive. Pred tem so bili starši v diskurzu javne preventive bolj ali manj nevidni. Pozornosti so bili namreč prej deležni osnovne šole in nižji razredi srednje šole, zdaj pa so na lepem starše pozvali, naj prevzamejo odgovornost, in jim priznali pomembno vlogo vzornikov, ki naj s svojim zgledom pripomorejo k oblikovanju primernega odnosa do pitja alkohola pri mladostnikih. Tako je bilo v programu javnega zdravstva leta 1999 zapisano:

Starši so tisti, ki morajo pri svojih otrocih prvi poskrbeti za oblikovanje primernega odnosa do uživanja alkohola. To lahko naredijo tako, da določijo pravila o uživanju alkohola in se tudi

sami vzdržijo pitja alkohola, ko so v družbi otrok, na primer na športnih prireditvah ali pri drugih oblikah preživljanja prostega časa. Starši morajo biti otrokom zgled. (Ministrstvo za zdravje 1999.)

Hkrati s krepitvijo moči staršev ali, kot bi lahko rekli, z iznajdbo staršev kot odgovornih delovalcev, ki uresničujejo cilje državne politike pri vprašanju alkohola (glej tudi Cruikshank 1999), so lokalni preventivni delavci v sodelovanju z javnimi šolami in starši začeli oblikovati tako imenovane »dogovore s starši«. V njih so starši skupaj z drugimi starši sošolcev določili, pri kateri starosti po njihovem skupnem mnenju otrok sme piti alkohol, pa tudi kje, kaj in koliko sme piti. Na splošno je vloga staršev v novem preventivnem delovanju jasna; postaviti morajo več omejitev in pravil, poskrbeti, da se otroci čim pozneje prvič srečajo z alkoholom, ipd.

Danski starši in celotna danska javnost so zavzeto podprli nov pristop k reševanju problematike alkohola, ki je temeljil na zdravju, spodobnem vedenju, restriktivnih ukrepih in odgovornosti staršev. To vidimo na primer na podlagi izsledkov državne raziskave iz leta 2002, ki je ugotavljala odnos do alkohola med odraslimi (Laursen *et al.* 2004). Skoraj vsi vprašani so menili, naj otroke o alkoholu poučijo starši v sodelovanju s šolo. Večina se je strinjala, da bi šele 15 ali 16 let stari mladostniki smeli uživati alkohol, in to v navzočnosti odraslih, in da bi moralo biti pitje alkohola na zabavah v nižjih razredih srednje šole prepovedano. Skoraj vsem se je zdelo primerno, da pred dopolnjenim 18 letom v lokalih mladostnikom ne bi stregli alkohola.

Starši so bili pripravljene prevzeti vlogo akterjev, ki bi pripomogli k upoštevanju pravil, normativov in priporočil, ki jih je izoblikovala politika javnega zdravstva. Prepoznali so potrebo po splošnem zmanjšanju uživanja alkohola, njihovi pogledi so bili usklajeni z uradnimi stališči o primerni starosti za prvi stik z alkoholom in strinjali so se z zakonskimi starostnimi omejitvami. Kljub temu pa se je prav na pobudo staršev, ki so kot nosilci preventivnih ukrepov okrepili svojo moč, začel uveljavljati nov

pristop, ki je bil še bolj usmerjen k omejevanju škode pri uživanju alkohola.

DISKURZ, USMERJEN K VSAKDANJI PRAKSI

Na začetku devetdesetih je bilo na Danskem ustanovljeno združenje Ponočnjaki. Člani so odrasli prostovoljci, ki ponoči ob koncu tedna in ob posebnih priložnostih patrolirajo po mestu in na krajih, kjer se zadržujejo mladi, opazujejo njihovo vedenje. Samo opazujejo in se nikoli ne vmešajo, vendar pa pomagajo mladostnikom, ki so preveč spili, delijo sendviče, se pogovarjajo z mladimi in imajo občutek, da že sama njihova navzočnost pogosto pomiri strasti, kadar je to potrebno. Hkrati z ustanovitvijo Ponočnjakov se je kot odziv na čezmerno pitje danskih mladostnikov pojavila še ena, vzporedna oblika zmanjševanja škode. Gre za zabave za mladostnike, ki jih prirejajo starši. V nadaljevanju članka se bomo posvetili temu pojavu, ki nazorno ponazarja delovanje na vsakdan usmerjenega diskurza pri običajnih danskih starših. Ta diskurz je v primerjavi z diskurzom, ki temelji na javnem zdravju, precej bolj pragmatičen, usmerjen k omejevanju škode in uglasen s socialnim vedenjem mladih. Kadar starši uporabljajo ta diskurz, se njihova stališča, še posebej pa njihova dejanja močno razlikujejo od stališč in dejanj, ki jih imajo, kadar uporabljajo uradni javnozdravstveni diskurz. Kadar se namreč starši spoprijemajo s konkretnimi težavami in konkretnimi mladostniki, med katerimi so tudi njihovi otroci, pojmujejo alkohol, vzgojne cilje in načine urejanja uživanja alkohola drugače.

Zabave za mladostnike po navadi prirejajo vsaka dva meseca, večinoma na danskem podeželju. Prirejajo jih odrasli za mlade, ki imajo od 14 do 18 let. Organizirajo jih v velikih športnih dvoranah in po navadi se jih udeleži od 200 do 500 mladostnikov. Ob predvajanju glasne glasbe plešejo, se družijo in pijejo alkohol. Na takšnih zabavah mladostniki smejo uživati alkohol, saj so to uradno zasebne zabave, in mladi sami prinesejo alkoholne pijače za lastno uporabo. Zabave velikokrat podpirata lokalna policija in lokalna skupnost.

Čeprav se na prvi pogled zdi, da starši s tem, ko na takšnih zabavah dopustijo uživanje alkoholnih pijač in tako pravzaprav olajšajo dostop do alkohola, ravnajo popustljivo in protislovno, je takšno pobudo treba vrednotiti kot obliko preventivne strategije. Starši se pragmatično spopadajo s težavami, ki jih imajo mladi v konkretnem lokalnem okolju in so povezane z alkoholom in zabavami. Nekatere od teh težav so povezane z mladostniškim eksperimentiranjem z alkoholom. Drugi problemi so bolj socialne narave, na primer problem mladih, ki nimajo urejenega skupnega prostora, kjer bi se lahko družili, in zato v skupinah pijani postopajo po ulicah in kalijo nočni mir ter tako postanejo moteči za lokalno skupnost. Starši, ki smo jih intervjuvali, se počutijo razpete. Po eni strani vedo, da so zabave in alkohol pomemben del socialnega vedenja mladostnikov (glej tudi Demant, Østergaard 2007), po drugi strani pa nočejo, da bi njihovi otroci pili preveliko ali prezgodaj, in se zavedajo težav, ki se lahko pojavijo, če mladostniki uživajo alkohol brez nadzora odraslih (Gundelach, Järvinen 2006). Za številne starše je zato prirejanje zabav za mladostnike nekakšna kompromisna rešitev, saj lahko mladi eksperimentirajo z uživanjem alkohola in se zabavajo, vendar pa to lahko počnejo v okolju, v katerem starši poskrbijo za varnost.

Na podlagi analize lahko izluščimo tri implicitna načela, na katerih temelji prirejanje zabav za mladostnike. To so: varnost, zabava in socializacija.

Z upoštevanjem načela varnosti želijo starši preprečiti, da bi uživanje alkohola med zabavo prizadelo mladostnika ali njegovo okolico. Eden izmed načinov uresničevanja tega načela je, da starši prevzamejo vlogo »garderobe s pijačo«. Mladi namreč prinesejo pijačo (pivo, kupljeno mešanico alkoholnih in nealkoholnih pijač ali doma pripravljeno alkoholno mešanico) v torbah, te pa izročijo staršem, ki stojijo za »točilnim pultom«. Otroci prejmejo številko, ki ustreza številki na torbi, in kadar želijo, lahko z dodeljeno številko dobijo nekaj pijače iz svoje torbe. Ker otroci pijejo alkohol v zaprtem prostoru, starši dobijo občutek, da imajo boljši nadzor nad količino zaužitega alkohola,

predvsem pa se lahko hitreje odzovejo na morebitne negativne učinke pitja. Pravilo je takšno, da oseba za točilnim pultom mladim, ki kažejo očitne znake opitosti, alkohola ne postreže. Ker mladi na takšne zasebne zabave sami prinesejo alkohol za lastno uporabo, ne kršijo javnih pravil o ponudbi in prodaji alkoholnih pijač.

Drugi varnostni vidik zmanjševanja škode je, da starši, ki so pogosto celo enako oblečeni, opravljajo naloge varnostnikov, ki preprečujejo izbruhe vandalizma. Včasih zavarujejo prostor, v katerem poteka zabava, odstranijo vrata, tla obložijo z gumijasto podlogo ali celo postavijo železne ograje, ki preprečujejo, da bi mladi zapustili zabavo in iz objestnosti poškodovali okolico. Na nekaterih zabavah starši pripravijo tako imenovano »bolniško sobo«, ki je po navadi opremljena z odejami, plastičnimi vedri, papirnatimi brisačami ipd. Mladi, ki jim zaradi prevelike količine zaužitega alkohola postane slabo, se tam lahko odpočijejo, zaspijo in okrevaajo, in ko se jim zdi, da so si opomogli, se lahko vrnejo na zabavo. Če je stanje vinjenega mladostnika zelo slabo, odrasla oseba naveže stik z otrokovimi starši.

Drugo načelo je zabava. V nasprotju z diskurzom javnega zdravstva, ki zagovarja popolno abstinenco do 16 leta in pozornost namenja le škodljivim učinkom alkohola, veliko staršev meni, da je alkohol sestavni del zabave. Zavedajo se, da imajo zabave zelo pomembno vlogo v življenju mladih, zato na uživanje alkohola ob zabavah ne gledajo kot na nekaj, kar bi bilo treba preprečiti, temveč opozarjajo na potrebo, da bi se mladostniki morali naučiti, kako naj primerno združijo alkohol in zabavo. Starši menijo, da je dobro, če se mladi lahko zabavajo predvsem v okolju lokalne skupnosti, zato želijo zabave, ki jih priredijo sami, narediti zanimive, prijetne in privlačne. S svetlobnimi in zvočnimi učinki poskušajo ustvariti ozračje pravih diskotek ali, kot se je izrazil eden od staršev: »Poskušamo doseči, da bi bila naša zabava prava zabava«. Starši tudi oblikujejo domače strani na internetu in tam reklamirajo prihodnje zabave in objavljajo slike s prejšnjih. V skladu z načelom zabave je tudi pobuda o brezplačnih avtobusnih prevozih na prizorišče zabave in z njega.

Zadnje načelo, na katerem temeljijo zabave za mlade, je vzgoja. Starši vedo, da se bodo njihovi otroci kmalu začeli udeleževati nevarnega nočnega življenja v večjih mestih. Zabave, ki jih organizirajo starši, imajo tako vlogo generalke, saj otroci v omejenem in nadzorovanem okolju lahko delajo napake, pridobivajo izkušnje, se socializirajo ter hkrati učinkovito in varno spoznajo primeren način zabave. Straši želijo socializirati mladostnike, da se bodo lahko, ko odrastejo, suvereno udeleževali zasebnih zabav in komercialnega nočnega življenja. Z zabavami jih želijo naučiti, kako na sprejemljiv način uživati alkoholne pijače, se pravilno odzvati na učinke alkohola, izbrati ustrezen način komunikacije z opitimi in vinjenimi ljudmi ter si izoblikovati mnenje o primernem kraju in načinu zabave. Eden izmed staršev v organizacijskem odboru je pojasnil:

To je kot generalka, na kateri se lahko naučijo, kako naj se zabavajo, še preden gredo v Skive [najbližje večje mesto]. Če takšnih zabav ne bi bilo, bi mladi odšli v Skive popolnoma neizkušeni in tam bi jih, če bi počeli stvari, ki jih počnejo tu, gotovo pretepli. (Intervju s ciljno skupino, Hald 29. 5. 2006.)

Za starše je pomembno, da si mladi v varnem okolju pridobijo lastne izkušnje.

Poudariti je treba, da na Danskem zabave, ki jih prirejajo starši, niso nekaj posebnega ali nenavadnega. Prav tako prizadevanja staršev niso zgolj obrobno družbeno dogajanje. Nasprotno, njihovo delovanje je pogosto videno kot zavzeta oblika socialno-preventivnega dela na lokalni ravni. Elemente te pobude je

mogoče opaziti tudi pri drugih oblikah preventivnega delovanja, na primer na zabavah ob koncu šolskega leta ali na zasebnih najstniških zabavah, na katerih sodelujejo starši (Kolind, Elmeland, 2008). Podobne ugotovitve omogočajo izsledki raziskave, ki je bila izvedena leta 2005 na Danskem, iz katerih je razvidno, da veliko staršev meni, da nadzor in stroga pravila o pitju alkohola ne delujejo ter da se mladostniki sprejemljivega načina pitja naučijo le, če smejo eksperimentirati in sami doživeti stanje pijanosti brez neposrednega vmešavanja odraslih. Približno polovica vprašanih staršev se je strinjala s trditvijo: »Mladostniki lahko ugotovijo, koliko alkohola lahko prenesejo, le tako, da mejo s preizkušanjem ugotovijo sami.« (Gundelach, Järvinen 2006: 176.)

DISKURZA PREVENTIVNEGA DELOVANJA, KI SI NASPROTUJETA

Iz opisanega je jasno, da obstaja razhajanje med uradno preventivno politiko, kot se izraža v javnem prostoru, in vsakodnevnimi pobudami staršev, ki temeljijo na zmanjševanju škode, kot so zabave, ki jih za otroke prirejajo starši. Vzrok za to navidezno protislovje sta dva vzporedna diskurza o alkoholu med danskimi starši. Na eni strani imamo laični diskurz, ki temelji na izkušnjah ter vrednotah, logiki in praksi, ki izhajajo iz življenjskega sloga posameznih staršev in iz splošnih vzgojnih ciljev. Na drugi strani imamo javnozdravstveni protialkoholni diskurz, ki je bolj teoretski in splošen. Za konec bomo povzeli najpomembnejše razlike med obema diskurzoma. Razlike so shematično prikazane v preglednici 1.

Preglednica 1: Razlike med medicinskim/javnozdravstvenim in laičnim/pragmatičnim diskurzom

	medicinski in zdravstveni diskurz	diskurz vsakodnevne prakse ali laični diskurz
vrsta komunikacije	strokovno izobraževanje, od zgoraj navzdol	pogovor, komuniciranje
časovni okvir	usmerjenost v prihodnosti	tukaj in zdaj, aktualni problemi
usmeritev	zdravje, telo	socialno življenje mladostnikov
alkohol je ...	opojna pijača/strup	normalen in prijeten del zabave
uživanje alkohola	enodimenzionalno: neodvisno od ljudi in konteksta	večdimenzionalno: odvisno od ljudi in konteksta
ciljna skupina	danska populacija mladih	»naši otroci«
način urejanja	informacije, jasna pravila	učenje z izkušnjami
utemeljevanje	znanstveni izsledki, znanje, ki temelji na dokazih; splošno veljavne resnice	vrednotenje staršev; individualno in lokalno pridobljeno znanje

Javnozdravstveni diskurz o alkoholu je usmerjen v urejanje splošnega javnega zdravja. Pri tem diskurzu izobraženi poučujejo manj izobražene in bolj nevedne, kot vidimo v kampanjah za zdravje, v katerih nagovarjajo celotno populacijo ali določen segment populacije. Temu diskurzu smo priče tudi takrat, ko učitelj poučuje učence ali ko preventivni delavec poučuje in izobražuje starše. Cilj je čim bolj zmanjšati škodo, povezano z alkoholom, in izboljšati splošno javno zdravje. V tem diskurzu je alkohol opredeljen zgolj kot opojna substanca, ki ima škodljive telesne in psihološke posledice, zato je pozornost namenjena predvsem telesnemu stanju posameznega mladostnika. Danski mladostniki so posebej ranljiva ciljna skupina, saj lahko uživanje alkohola v prihodnosti povzroči zdravstvene težave ali druge motnje, ki izhajajo iz zlorabe alkohola. Ker je v središču pozornosti dejanski vnos alkohola v telo in ker so ciljna skupina mladi, se reguliranje nanaša predvsem na enote alkohola in starostne omejitve. Edino priznano znanje je znanstveno, pridobljeno v pristojnih znanstvenih ustanovah, po možnosti s kvantitativno metaanalizo, in temelječe na jasnih dokazih. Posamezne specifično individualne izkušnje nimajo nobene veljave.

V diskurzu, usmerjenem v vsakdanjo prakso, pa imata alkohol in zabava drugačno vlogo. Pomembni dejavniki so lastne izkušnje, lokalno obarvana problematika in izzivi ter zdrav razum. Starši poskušajo izobraževati mlade v dialogu in interakciji, ne pa da jih poučujejo kot strokovnjaki nestrokovnjake. Časovni okvir ni preširok, v ospredju so aktualni problemi, s katerimi se starši in mladostniki ukvarjajo tukaj in zdaj. Starši na primer želijo, da se pitje alkohola, ki je povezano z zabavo, umakne z ulice, zato priredijo zabave. Pozornost ni namenjena le zdravstvenemu stanju posameznih najstnikov, temveč tudi socialnemu življenju in občutku povezanosti z drugimi mladimi. Starši poskušajo doseči, da bi se njihovi otroci dobro počutili v skupini svojih vrstnikov, v kateri imata zabava in pitje alkohola pomembno vlogo. Odnos do alkohola je večplasten. Po eni

strani je alkohol nevaren, po drugi pa je nekaj, v čemer se lahko naučimo uživati in kar sodi na zabave kot poživilo.

Omenjene zabave, ki jih za otroke organizirajo starši, so namenjene le otrokom iz lokalnega okolja in bližnje okolice. Starši drugod morajo sami poiskati rešitev za svoje otroke in presoditi, kateri ukrepi se jim zdijo primerni. V skladu z laičnim diskurzom bi morali biti načini reguliranja zelo pragmatični. Starši skupaj s svojimi mladostniki sklenejo individualne dogovore, v katerih opredelijo, koliko smejo ti popiti in kdaj se morajo vrniti domov. Starši tako namesto strogih pravil določijo le okvirna pravila, ki mladim omogočajo eksperimentiranje in nabiranje lastnih izkušenj. Takšno je tudi mnenje enega izmed staršev, ki deluje v odboru za organizacijo zabav:

Normalno je, da mladi želijo piti in se zabavati. Tudi mi smo bili takšni, ko smo bili mladi. Tudi to se zgodi, da je kdaj komu slabo. Vsak zase mora spoznati, kaj je prav. (Intervju s ciljno skupino, Krejbjerg 5. 5. 2006.)

Kot je bilo prikazano, oba diskurza obstajata hkrati in čeprav se med seboj izključujeta, starši nimajo težav s prehajanjem iz enega v drugega. Diskurza sta smiselna znotraj lastnih okvirov, vendar pa ne vplivata nujno drug na drugega. Takšno sobivanje prepričljivih, a izključujočih se diskurzov v človeškem življenju ni redkost (Abu-Lughod 1986, Gal 1993, Kolind 2007). Pri izvajanju preventivnega dela je zato nujno upoštevati obstoj in legitimnost obeh diskurzov. Pa ne zato, da bi javnozdravstveni diskurz, ki temelji na strokovnem ozaveščanju prebivalstva, laže prevladal, temveč zato, da bi spoznali, da sta obe stališči dragoceni pobudi in pomenita obliko aktivnega sodelovanja pri reševanju omenjene problematike.

Prevedla Nina Stropnik Kunič

VIRI

- ABU-LUGHOD, L. (1986), *Veiled Sentiments. Honour and Poetry in a Bedouin Society*. Berkeley: University of California Press.
- BECCARIA, F., SANDE, A. (2003), Drinking Games and Rite of Life Projects: A Social Comparison of the Meaning and Function of Young People's Use of Alcohol During the Rite of Passage to Adulthood in Italy and Norway. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, 11, 2: 99–119.
- COLEMAN, L., CATER, S. (2007), Changing the Culture of Young People's Binge Drinking: From Motivations to Practical Solutions. *Drugs: Education, prevention and policy*, 14, 4: 305–317.
- CRUIKSHANK, B. (1999), *The Will to Empower. Democratic Citizens and Other Subjects*. London: Cornell University Press.
- DEMANT, J., ØSTERGAARD, J. (2007), Partying as Everyday Life: Investigations of Teenagers' Leisure Life. *Journal of Youth Studies*, 10, 5: 517–537.
- ELMELAND, K. (1996), *Dansk alkoholkultur – Rus, ritual og regulering*. Holte: SocPol.
- ELMELAND, K., VILLUMSEN, S. (2007), Udviklingen i danskernes holdninger til alkoholforbrug og alkoholpolitiske spørgsmål. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidsskrift*, 24, 1: 5–23.
- GAL, S. (1993), Diversity and Contestation in Linguistic Ideologies: German Speakers in Hungary. *Language in Society*, 22: 337–359.
- GUNDELACH, P., JÄRVINEN, M. (2006), *Unge, fester og alkohol*. København: Akademisk Forlag.
- HENDERSON, S., PETERSEN, A. (ur.) (2002), *Consuming Health: The Commodification of Health Care*. London: Routledge.
- HIBELL, B., ANDERSSON, B., BJARNASON, T., KOKKEVI, A., MORGAN, M., NARUSK, A. (1997), *The 1995 Espad Report: The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Alcohol and Other Drug Use among Students in 26 European Countries*. Stockholm: CAN and Council of Europe/Pompidou Group.
- JÄRVINEN, M., ROOM, R. (ur.) (2007), *Youth Drinking Culture. European Perspectives*. Hampshire: Ashgate.
- JØRGENSEN, M. H., CURTIS, T., CHRISTENSEN, P. H., GRØNBÆK, M. (2007), Harm Minimization among Teenage Drinkers: Findings from an Ethnographic Study on Teenage Alcohol Use in a Rural Danish Community. *Addiction*, 102, 4: 554–559.
- KOLIND, T. (2007), In Search of »Decent People«: Resistance to the Ethnicization of Everyday Life among the Muslims of Stolac. V: Bougarel, X., Helms, E., Duijzings, G. (ur.), *The New Bosnian Mosaic: Identities, Memories and Moral Claims in a Post-War Society*. Hampshire: Ashgate (123–138).
- KOLIND, T., ELMELAND, K. (2008), New Ways of Socializing Adolescent to Public Party-Life in Denmark. V: Törrönen, J., Olson, B. (ur.), *Pubs, Restaurants and Young People's Drinking Cultures in the Nordic Countries*. Helsinki: NAD-publication.
- LAURSEN, L., SABROE, K. E., SABROE, S. (2004), *Alkoholbrug og alkoholpolitik*. Aarhus: Center for Alcohol and Drug Research.
- MAUNU, A., MILLAR, E. O. (2005), Societal Structures or Situated Practices? A Review of Nordic Qualitative Literature on Recreational Intoxicant-Use among Young Adults in Search of Context, Embodiment and Gender. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidsskrift*. English Supplement, 22: 115–132.
- Sundhedsministeriet [Ministrstvo za zdravje] (1999), *Regeringens folkesundhedsprogram 1999–2008* [Vladni program javnega zdravja 1999–2008]. København.
- PLANT, M., PLANT, M. (2006), *Binge Britain: Alcohol and the National Response*. Oxford: Oxford University Press.
- THORSEN, T. (1993), *Dansk alkoholpolitik efter 1950*. København: SocPol.